

Het Eeuwig Vrouwelijke

Artikel voor Reflectie, tijdschrift van de Vrij-Katholieke Kerk
voorjaar 2013

*Ik ben Protенnoia.... Oerwijsheid
De Eerste Gedachte die in het Licht verblijft.
Ik ben de beweging die in alles is,
waardoor het Al in stand wordt gehouden (NHC XIII.1,35)*

...

*Ik ben het beeld van de onzichtbare Geest,
en door mij heeft het Al vorm gekregen
en ik ben de Moeder, het Licht
de onbevattelijke moederschoot
de onbegrensbare en onmetelijke Stem (NHC XIII.1, 38)*

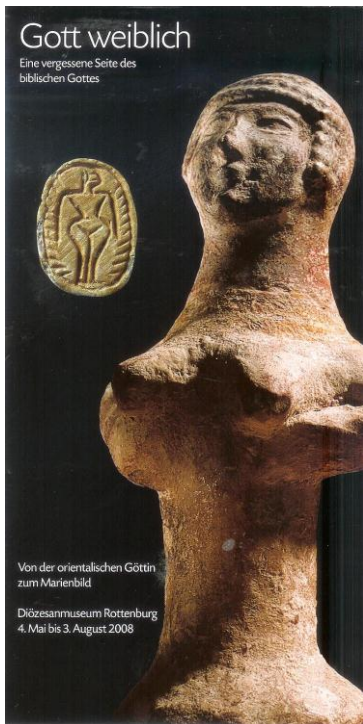
...

*Want, let op ik kom naar beneden,
naar de wereld der stervelingen
omwille van mijn deel dat daarin aanwezig is... (4 0)*

Het is zover. In 2013 gaat het dan eindelijk gebeuren. Oerwijsheid komt naar beneden of komt boven in ons bewustzijn en schudt ons wakker. Aan de actuele feiten rond haar comeback in 2013 is dit artikel gewijd. Tal van tentoonstellingen rond de Vrouwe staan op stapel en er worden talloze randactiviteiten rond deze tentoonstellingen georganiseerd. Ja heus, 2013 wordt het jaar van haar comeback!

Tentoonstellingen. Er is een drievoudige tentoonstelling *Levenskracht, het vrouwelijke* georganiseerd door het FemArtMuseum in samenwerking met het Museum voor Moderne Kunst te Arnhem, die van start gaat vanaf 8 maart wereldvrouwendag 2013. Twee van de drie tentoonstellingen *Divine Surprise! Het vrouwelijke in God* en *Women for all seasons. Het beeld van de vrouw in de oudheid* zijn te zien in het Bijbels en het Allard Pierson Museum te Amsterdam. De derde tentoonstelling *Female Power* is te zien in het Museum voor Moderne Kunst in Arnhem. Deze tijdelijke tentoonstellingen brengen van maart tot augustus 2013 recentelijk opgegraven maar vervolgens niet begrepen vrouwelijke kunst in beeld. De grote hoeveelheden voorchristelijke vrouwelijke kunst of Venuskunst maken duidelijk dat er tijden zijn geweest waarin zowel het goddelijk vrouwelijke als het aardse vrouwelijke groot respect genoten.

Het Bijbels Museum te Amsterdam. In het *Bijbels Museum* in Amsterdam is vanaf 8 maart tot 25 augustus een bijzondere tentoonstelling te zien genaamd *Divine Surprise! Het vrouwelijke in God. Van de oosterse godin tot het beeld van Maria.* De tentoonstelling biedt een uitgelezen kans om nader kennis te maken met een vergeten Vrouwe, de Moeder van Oud-Israël. Het biedt een unieke kans het eenzijdig mannelijke godsbeeld zoals dat overgeleverd wordt vanuit het traditionele joden- en christendom te verrijken met het vrouwelijke aspect van de hoogste Godheid, dat uiteenwaaiert in tal van vrouwelijke godinnen. Achter hun diverse gestalten gaat echter een centrale gestalte schuil, de Vrouwe, de Moeder.

De reizende tentoonstelling. De tentoonstelling bevat ruim 200 vrouwelijke figurines uit de collectie van het Bibel+Orient Museum van de Universiteit van Fribourg/Freiburg in Zwitserland. Zij beslaan een tijdspanne van 10.000 jaar: het gaat van de oudste Neolithische oermoeders uit Israël van c. 9600 BC via godinnen van Oud-Israël tot aan de christelijke Maria, de moeder van Jezus. Daarmee stelt deze tentoonstelling U in staat de evolutie van het vrouwbeeld door de eeuwen heen te volgen. Ook zullen tal pilaarfigurines getoond worden die een relatief onbekende godin met prominente borsten in beeld brengen genaamd Ashera van Israël. Deze grote Vrouwe van

Oud-Israël maakt hiermee haar come back in Nederland. Zij draagt in Oud-Israël vele namen zoals Ashera, maar ook circuleren El Shaddai (letterlijk: zij met de borsten), Eloha, Ela (godin of heilige boom), Qudshu of de Heilige, Ruach of Geest of Wind en Chokma of Wijsheid. Deze grote dame staat voor het actief vrouwelijk scheppende beginsel, voor de creatrix die samen met een mannelijke partner scheidt, ook in de bijbelse teksten waar zij later uit is weggeschreven. Benut de kans om kennis te maken met deze onbekende glimlachende dame, de Moeder.

Ashera van Israel met de prominente borsten

Glimlachende Ashera hoofden

De VKK en de goddelijke Vrouwe. De Vrouwe is welbekend en bemind bij de Vrij-Katholieke Kerk. De VKK beweging loopt op een aantal fronten voorop in de erkenning van het goddelijk vrouwelijke, men duidt haar aan als de Vrouwe. Men ziet haar hier als het evenbeeld van de Eeuwige uit de gnostisch-christelijke mysterie traditie, waar de beweging zich sterk mee verbonden voelt. Sinds 2002 laat men - net als in de Oud-Katholieke kerk vanaf 1998-, vrouwen toe tot het priesterambt.

In de beweging is er een sterke beleving van 'de Vrouwe' activiteiten, in de rite en de liturgie van de heilige mis. Iedere mis begint b.v. met het aanroepen van Wijsheid of Maria aan het speciale altaar waarop haar beeld staat. Tijdens de Schrift- en Evangelielezingen in de heilige mis worden passages uit oud-christelijke en gnostisch-christelijke boeken uit de Nag Hammadi bibliotheek gelezen. Sophia is voelbaar aanwezig.

PanSophia en de VKK. Binnen de VKK-beweging leeft de behoefte om de Vrouwe meer gestalte te geven in de beweging en met name in de liturgie. Hopelijk is de samenwerking tussen Academie PanSophia en de VKK een aanzet tot het verbreiden van de Vrouwe in ruimere kerkelijke en niet-kerkelijke kring. In VKK kringen beschouwt men het vrouwelijk aspect van de hoogste Godheid als een onpeilbare goddelijke geheimenis, welke alle geschapen leven voortbrengt.

Dit is mijns ziens precies zoals de ouden dat zagen. Zij ervoeren de heiligheid van het leven in de gehele natuur en in de natuurwetten (universele of kosmische wetten). Zij wisten dat die gebaseerd waren op de werking van Moeder Natuur en vanuit dat respect richtten zij *samenlevingen in balans* in waarin vrouwelijk en mannelijk met elkaar in harmonie en evenwicht zijn. Zij wisten nog van een vrouwelijke levenskracht die alles en allen baart, vormgeeft en weer terugvoert naar de bron van eenheid waar alles en allen uitvoortkomen.

Dat vrouwelijke bewustzijn is langzaam aan het terugkomen. En daarmee groeit het inzicht dat de wereld is als een global village waar alles en allen deel uit maken van één grote familie; dat deze onder de bescherming staat van de hemelse familie, die zich verhoudt in een oerdrieheid van Moeder-Vader-Kind (Zoon/Dochter) met daaruit emanerend de hemelse engelscharen.

De allereerste lezing voor de VKK. Mijn allereerste lezing gaf ik op 21 september 1980 op de landdag van de Vrij-Katholieke Kerk. De voordracht was getiteld *De Vrouwelijke Levenskracht*. Deze werd later gepubliceerd in de Vrij-Katholiek, 55^e jaargang nr 6 november-december 1980, p. 13-17. Ik weet nog hoe ik zittend op het podium in de Annie Besant Hall een zaal vol mensen toesprak. Ik moest op een stoel zitten terwijl ik altijd sta wanneer ik spreek. Ik was namelijk hoogzwanger van mijn eerste kind, een zoon die op 11 november -twee weken over tijd- ter wereld kwam. Ik moest aan het begin van mijn promotieperiode prof. dr. Quispel vervangen die verhinderd was en voelde mij daar -vol en zwaar in mijn blauw-witte positiejurk- redelijk ongemakkelijk bij.

Gilles Quispel en de gnosis. Ik leerde van Gilles Quispel dat gnosis niet meer of niets minder is dan ingeboren innerlijke kennis. Hij sprak van de kennis des harten die in de ziel is ingeboren. En dat dit alles te maken heeft met het directe kennen en ervaren van diepere en hogere werelden. Daarom is gnosis universeel en ligt er een duidelijke structuur ten grondslag aan tal van mystieke ervaringen van beroemde en minder beroemde mystici over de hele wereld en door alle culturen en religies heen.

Innerlijke gnosis komt tegenwoordig ook veel voor. Een Bijna Dood Ervaring van deze tijd valt te vergelijken met de hemelreis die een ziener of visionair of profeet in oude tijden maakte. In de prehistorie waren deze ingewijden die hun lichaam gemakkelijk konden verlaten en konden reizen door niet-zichtbare werelden, voornamelijk vrouwen, oermoeders. Zij baarden het leven en na de dood zorgden zij voor wedergeboorte in een leven hierna. Men was bekend met de weg van de ziel door de kosmos en op de hoogte van de idee van reïncarnatie. Vandaar dat grote respect voor het vrouwelijke en de grote hoeveelheden vrouwelijke kunst die deze oude culturen produceerden. Dit oersjamanisme leeft nog voort in tal van moderne *samenlevingen in balans*.

Zwarte Madonna van Montserrat, 12^e eeuw

Gilles Quispel en zijn liefde tot de Vrouwe. Gilles was een grote vereerder van de Vrouwe. Iedere studiebijeenkomst bij hem thuis in het huis aan de bosrand in Bilthoven, groette ik bij de voordeur zijn vrouw Lien en bij binnenkomst de icoon van de Moeder gods. Op de schoorsteenmantel t o r e n d e b o v e n a e h e n a c h t i g a m i l l i e f o t o s beeld uit van de Venus van Lespugue uit Frankrijk, gesneden uit een zwarte mammoettand uit 23.000 v. Chr. Met deze oermoeder, t r a d i t i o n e e l m a a r ' t g e n o e m d e , c h t l e e g d r e n h u i s j s t e e v a s t zijn lezingen over de Zwarte Madonna.

In maart 2006 overleed Gilles in het harnas in Egypte net nadat hij zijn geliefde Nag Hammadi codices in het Koptisch Museum in Cairo bezocht had. Tijdens de drukbezochte herdenkingsbijeenkomst op zaterdag 11 maart 2006 in de bomvolle Noorderkerk te Bilthoven werd door de dominee een dankgebed uitgesproken. Het stond afgedrukt op de rechterpagina van het herdenkingsboekje op p. 11 en was getiteld: 'het Onze Vader Moeder die in p d e l i n k e p a g i n a s t o d i e n t f o t o v a n O n z e Moeder die in de linkse pagina stond een foto van een hemelse vrouwe de Zwarte Madonna van Monserrat in Spanje met direct daaronder de foto van zijn aardse vrouwe Lien Quispel – de Langen. Zo bracht Gilles postuum zijn respect voor zijn hemelse en aardse vrouwe in beeld. Als apotheose stond er op de laatste pagina van het boekje enkel en alleen een vierregelig gedicht dat Gilles in zijn jeugd geschreven had voor zijn moeder Anthonia Maria Quispel-Wa g e n a a r . G i l l e s ' w i d a a n z i j n a a r d s e o o r d w a s g e moeder. Hoe kan het zijn... En tot slot: bij de crematie klonk een hartverscheurend Ave Maria terwijl de kist in het vuur van Moeder Aarde wegzakte...

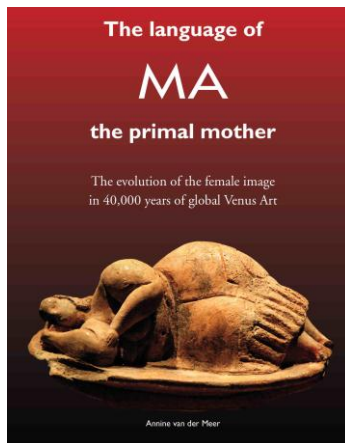
Venus van Lespugue

De vrouwe als Venus en de venuskunst. Gilles Quispel drong er met vooruitziende blik tijdens mijn promotieperiode op aan dat ik een duur boek van destijds 100 gulden in de VS zou bestellen. Ik bestelde en het bleek het dikke en rijk geïllustreerde boek van Marija Gimbutas getiteld: *The Language of the Goddess*, New York 1989. Op dat moment snapte ik niet wat dat boek met Sophia en Wijsheid te maken had. Dat inzicht zou pas veel later dagen. En zo legde Gilles het zaad voor mijn latere belangstelling voor matriarchaten of egalitaire culturen en voor-christelijke vrouwelijke kunst of Venuskunst. In 2009 kwam een Nederlands boek hierover uit en blij bracht ik het naar de bron: weduwe Lien Quispel-de Langen terwijl ik haar toonde waar in het boek de bewuste Venus van Lespugue die nog steeds bij haar op de schoorsteenmantel torende, weliswaar in zwart-wit, was opgenomen. Maar dit manco zou ik later goedmaken. Want in mijn volgende boek zouden alle oermoeders die Venussen genoemd worden, full color worden afgebeeld, 1300 stuks in totaal.

reconstructie van Venus van Willendorf

Eerherstel aan de oermoeders. Wie had toen eind 80er jaren kunnen weten dat ik er later in mijn leven vele jaren over zou doen om Venuskunst wereldwijd in kaart te brengen. Dat ik de vele groepen, subgroepen en varianten zou inventariseren en rangschikken. Dat ik erin zou slagen een samenhangend symboolsysteem voor de vrouwelijke beeldtaal te ontwikkelen dat over 40.000 jaar dezelfde symboolkenmerken vertoont. Dat ik dit zou duiden als zijnde de beeldtaal van de Vrouwe, onze oermoeder. Dat ik deze beeldtaal zou rehabiliteren omdat de beeldjes, die vaak volle en naakte oermoeders in beeld brengen, door 19^e eeuwse archeologen spottend Venussen werden genoemd en als pin-ups werden beschouwd. Dat ik deze 'Venuskunst', wereldwijd voorkomende vrouwvriendelijke 'samenlevingen in balans' die in economisch, sociaal, cultureel en religieus opzicht dezelfde grondstructuren tonen.

The Language of MA, the primal mother. Op 8 maart 2013, wereldvrouwendag, is het Engelstalige boek uitgekomen getiteld: *The Language of MA, the primal Mother. The evolution of the female image in 40.000 years of global Venus Art.*

Ja, Gilles had een vooruitziende blik en een hoogontwikkelde intuïtie. Het nieuwe Engelstalige boek brengt ook de Vrouwe van Oud-Israël in beeld: hetzij in de gestalte van een levensboom of een koe met haar kalf of als vrouwe met prominente borsten. Naast het teruggevonden beeld geef ik ook de gereconstrueerde bijbeltekst; dus tekst en beeld vloeien samen. Dat het pas zeer recentelijk mogelijk was bijbelpassages waaruit het vrouwelijke was weggecorrigeerd, terug te reconstrueren en haar in de tekst opnieuw tot leven te brengen, heb ik te danken aan het werk van een briljante bijbelgeleerde, genaamd Margaret Barker.

Margaret Barker en haar liefde tot de Lady. Zij is een Engelse bijbelgeleerde van formaat die ik veelvuldig geciteerd heb in mijn boek *Van Sophia tot Maria. De Wedergeboorte van de verborgen Moeder in de 21^e eeuw.*

Na een zoektocht van twee jaar krijg ik via een van haar uitgevers in 2010 eindelijk digitaal contact met haar. Direct nodigt zij mij gastvrij uit te komen logeren en bij te praten en zo land ik op vrijdag 9 oktober 2010 op een vliegveld in Mid-Engeland vlak bij haar huis. Ik val met mijn neus in de boter omdat zij voor haar nieuwe boek *The Mother of the Lord* volledig in de stof zit en zojuist het materiaal over de weggepeste en weggeschreven Moeder uit het Oude Testament in het manuscript heeft verwerkt. Vier dagen lang krijg ik les in het verloren gaan en wegschrijven van de Lost Lady. Er blijkt sprake van een complot tegen haar van een door mij onvermoede omvang. Het is veel erger dan ik ooit gedacht heb. Margaret is door haar enorme kennis van zowel de canonieke en apocriefe oudtestamentische teksten die zij continu met elkaar vergelijkt in staat door de huidige versie heen te lezen en de oudere versie waarin de Lady nog schittert door aanwezigheid, te reconstrueren. Lady Wisdom als verbindende kracht binnen heel de schepping van kosmos en aarde, valt later weg in het bewustzijn van de gewone mensen. Daardoor raakte kennis specialistisch, gefragmenteerd en gemonopoliseerd. Toen Lady Wisdom verdween raakte de schepping uit balans. Geïntegreerde Wijsheid verwerd tot intellectuele kennis en gnosis tot de verketterde gnostiek.

De Lady en de mysterie-traditie van Oud-Israël. Vele jaren intense studie maakten Margaret het volgende duidelijk. De theologie en liturgie van de eerste joodse tempel overleefden de zuiveringen en beeldenstorm van koning Josia in 623 v. Chr. en leefden voort in de vroeg-christelijke en gnostische theologie en liturgie. De symboliek van de eerste tempel was essentieel bij de vorming van het christendom.

Het heilige der heilige van de eerste tempel staat voor de hemel of het paradijs, de tuin van Eden. Het binnengaan van het heilige der heiligen is een mystieke ervaring die iemand transformeert van aards mens tot engel (theosis). Zo iemand geraakt in een staat van eenheid waarbij inzicht groeit in het waarom van de schepping en de innerlijke samenhang tussen de vele aanzichten van de schepping. Zo iemand wordt een opgestane of een Dit is een functie én een titel.

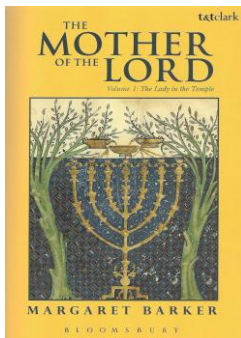
Het voornaamste doel van de liturgie van de eerste tempel was om de aardse wereld te verbinden en

te synchroniseren met de kosmische of hemelse om daarmee de levenskracht van de aardse schepping te garanderen. Belangrijke middelen hiertoe waren zang en de gezongen aanroepingen der engelen. De Heer (Jahwe), de God van Israël, was de Zoon van de Hoogste God en diens Vrouwe. Jezus de Christus werd van het begin af aan herkend als zijnde die Zoon of Heer, de Eerstgeborene.

De tweede geboorte: van mens tot engel. In de eerste tempel heeft er een ritueel bestaan waarin de aardse prins of koning ingaat in het heilige der heilige en daar door zijn Moeder opnieuw gebaad wordt in de toestand van goddelijke en hemelse Zoon. De menselijke koning wordt de goddelijke Zoon en is pas dan een plaatsvervanger van Jahwe op aarde. In dit proces van theosis speelt de Moeder, de Vrouwe een essentiële rol; hier in Oud-Israël maar ook elders kent dit ritueel van de tweede geboorte. Er was dus een ritueel rond een conceptie in een nieuw leven, een wedergeboorte. Mogelijk dat deze eenwording in de geest bij de eerste christenen samenviel met het ritueel rond het bruidsvertrek (heilig huwelijk). Ik ben ervan overtuigd dat de werkelijke drijfveer van Margaret Barker is de essentie van het vroege christendom te herontdekken. En die essentie ligt volgens haar in de oude hebreeuwse wijsheidstraditie uit de tijd der patriarchen en die van de eerste tempel die later moest verdwijnen. Die essentie wil ze herontdekken en daar vormt het ontsluiten van een verloren Vrouwe een onderdeel van.

De methode. Zij gebruikt de methode der tekstarcheologie. Zij benut alle beschikbare bronnen zoals de hebreeuwse bijbel, de septuaginta, de Dode Zee rollen, het Nieuwe Testament, de joodse en christelijke apocriefen en pseudo-epigrafen, gnostische teksten en andere vroege geschriften. Volgens haar heeft het Sola Scriptura der protestante christenheid het inzicht in het oerchristendom belemmerd. Latere reformatoren in de 16e eeuw meenden met de hebreeuwse grondtekst te doen maar kregen in werkelijkheid de vele malen gecorrigeerde hebreeuwse tekst in handen waaruit de Moeder en haar Zoon, de messias, al lang waren weggeschreven door de joodse schriftgeleerden, staand in de traditie van het mono-Jahwisme van de tweede tempel.

The Mother of the Lord. Onlangs publiceerde Margaret haar laatste boek, *The Mother of the Lord. The Lady of the Temple*, dl 1, London, 2012. In deel 1 betoogt zij dat de wortels voor de devotie tot Maria als Moeder van de Heer teruggaan op het Oude Testament en de eerste tempel van Jeruzalem. De 'Lady of the Temple' speelde een belangrijke rol in de koningschap die rond 600 BC werd verlaten. Daarna werd de lady vrijwel geheel uit de hebreeuwse tekst geschreven.

Inhoud deel 2. In het tweede deel dat nog moet verschijnen zal Barker aantonen hoe de 'Lady of the Temple' eerherstel krijgt bij de eerste christenen en de 'Lady of the Church' wordt. De wortels van de verering van de Maagd Maria liggen in het Oude Testament.

De lijnen komen samen. In oktober 2011 verzorgde ik in het Internationaal Theosofisch Centrum in Naarden voor de Theosofische Vereniging Nederland een dag over *de Eeuwige Moeder*. Daarna heb ik de Vrij-Katholieke Kerk van de kerkgemeente St. Franciscus te Rotterdam bezocht. Daar ontmoette ik de priesters Ronald en Ietske Engelse. Zij vroegen mij bij de aanvang van de heilige mis de gebruikelijke bezinning op de Wijsheid voorlezen. Op het altaar op een wit opengewerkt kleed stond het beeld van de Vrouwe tussen de kaarsen en geurende bloemen. De aanroep tot haar gaat door de dimensies heen en klinkt tot in de hemelen. Ik maakte opnieuw kennis met wat ik al bij mijn allereerste lezing voor de VKK in 1980 wist: dat de Vrij-Katholieke Kerk een grote verering heeft voor het moederlijk aspect van de godheid.

Ronald Engelse en zijn In de kofiekamer van de St. Franciscuskerk in uwe'. Rotterdam vond ik tussen andere informatie een ouder maandbericht uit november-december 2008 met een artikel van priester Ronald Engelse. Hij schrijft hierin dat in de eerste tempel te Jeruzalem in ere zijn de profetische traditie, de mysteriën van de priester-koningen van het huis van David én de verering van de Vrouwe. Na de verwoesting van de tempel en de Babylonische ballingschap komt er in Jeruzalem een dogmatische richting aan de macht die een strenge uitleg aan de Thora geven en

het oeroude monotheïsme waarin eenheid uiteenvalt in de drieheid van Moeder-Vader-Kind, inkleuren vanuit het monojahwisme. De puriteiteneen, de mensen van de wet, grijpen de macht. Dit wordt ook door Margaret Barker beweerd.

In Ronald Engelse heb ik iemand gevonden die innerlijk geraakt is door de Vrouwe en haar universele werkzaamheid door bestaande structuren en scheidslijnen heen. Hij is net als ik overtuigd van de aanstaande ontsluiting van de Vrouwe. Daarom hebben wij het plan opgevat op ons gezamenlijk hiervoor in te spannen door middel van het organiseren van een evenement gewijd aan de Vrouwe.

De activiteiten in juli: de zaterdag conferentie. Het plan van ons als initiatiefnemers komt in een stroomversnelling op 7 oktober 2012 wanneer in Rotterdam de Kerkwijding en het feest van St. Franciscus herdacht wordt in tegenwoordigheid van bisschop Gert Jan van der Steen. Ronald en ik spraken hem over de komende tentoonstelling in het Bijbels Museum en hierna kreeg het plan met de bisschoppelijke zegen meer vaste vorm. En zo is het gekomen dat wij op zaterdag 6 juli 2013 een conferentie gaan organiseren met daaraan gekoppeld op zondag 7 juli een speciaal voor de VKK belegde middagbijeenkomst voor geïnteresseerden in de Vrouwe. De conferentie zal informatie verstrekken over de historische en esoterische achtergronden van de Vrouwe; van haar aanwezigheid in Oud-Israël, haar wegvallen en haar terugkeer in de 21^e eeuw. Het programma van de conferentie en praktische info volgen hierna.

De zondagmiddag bijeenkomst. Bisschop van der Steen noemde de VKK een esoterische Christelijke Kerk. Zij hanteert in de liturgie het godsbegrip van de Heilige Drievuldigheid, niet als een dogma maar als een werkzaamheid. Juist hier bestaat de behoefte aan meer vrouwelijke interpretaties, aansluitend bij een evenwichtige man-vrouw verhouding. In de VKK is een liturgische werkgroep bezig om o.a. de gedachtebeelden van de ziener Van der Stok over het vrouwelijk aspect te beschouwen en bruikbaar te maken voor gebruik in de liturgie. Deze liturgiegroep zal op zondagmiddag in een speciaal voor de VKK belegde vergadering met Margaret Barker en ondergetekende bijeenkomen. Alle belangstellenden die zich verbonden voelen met de VKK beweging en die de Vrouwe een warm hart toe dragen zijn van harte welkom. Mogelijk kan er van deze pilot bijeenkomst een uitstraling uitgaan naar andere kerken en hun liturgieën.

De conferentie in mei. Voorafgaand aan de juli conferentie wordt er door Academie PanSophia een tweedaagse mei-conferentie georganiseerd in het Bijbels Museum zelf, in de grote zaal direct naast de tentoonstellingsruimtes van de tentoonstelling *De Vrouw in God*. Dit evenement krijgt een zowel een historisch als actueel en toekomstgericht karakter (samenlevingen in balans) en wil met name studenten en andere belangstellenden interesseren voor de Vrouwe.

Tot slot. Het is ons aller diepste wens dat onze gezamenlijke inspanningen in 2013 een impuls zullen geven aan de bekendheid en de werkzaamheid van de Vrouwe in Nederland. Een Nederlands spreekwoord luidt: onbekend maakt onbemind. Moge het omgekeerde 'bekend maakt bemind' worden. Een van Quispels uitspraken was: 'Wisdom is a lady' (schaduwachtig). Moge die mistige schaduwen rond haar gestalte optrekken. Dan wordt -om een andere uitspraak van Quispel te citeren- de toekomst gnooskleurig.

Dr. Annine van der Meer, voorzitter Academie PanSophia.

Op de website van Academie PanSophia www.academiepan sophia.nl onder 'Lustrum Divine Female Power' vindt u alles over de drievoudige tentoonstelling en de activiteiten die daaromheen door Academie PanSophia worden georganiseerd zoals bijvoorbeeld de conferenties in mei en juli.